

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Onze referentie
5191277

Uw referentie
2019Z01410

Datum 6 maart 2019

Betreft Beantwoording Kamervragen n.a.v. monitor archeologie en
monumenten 2017-2018 van de Erfgoedinspectie

Hierbij zend ik u het antwoord op de vragen van de leden Beckerman en Kwint
(beiden SP) over het bericht 'Archeologie bij gemeenten ondergeschoven
kindje'(ingezonden 28 januari 2019).

De vragen werden mij toegezonden bij uw brief met kenmerk 2019Z01410.

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven

2019Z01410

Onze referentie
5191277

Vragen van de leden Beckerman en Kwint (beiden SP) aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het bericht 'Archeologie bij gemeenten ondergeschoven kindje'(ingezonden 28 januari 2019)

1

Bent u bekend met het bericht waarin wordt geconcludeerd dat archeologisch toezicht bij gemeenten tekort schiet? 1) Bent u het eens met deze conclusie? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Ik ben bekend met het bericht. De conclusie van de journalist vind ik, zoals uit de beantwoording van onderstaande vragen zal blijken, te kort door de bocht. Desalniettemin kan ik me een aantal van de zorgen die uit de door u gestelde vragen spreken wel voorstellen.

2

Wat vindt u ervan dat bij slechts één op de vijf gemeenten het archeologisch beleid in de periode 2014-2018 geactualiseerd is? 2)

Dit lijkt een alarmerend cijfer, maar hoe recent archeologisch beleid is geactualiseerd, zegt niet alles over de inhoudelijke kwaliteit van dat beleid. Goed beleid kan een tijd meegaan. Wat echter niet goed zou zijn is als gemeenten in hun beleid nog geen rekening zouden hebben gehouden met het verdrag van Malta uit 2007 (het verstoorder betaalt principe). Uit de cijfers blijkt dat 71% van de gemeenten geactualiseerd beleid heeft van na 2008. Nog eens 10% heeft beleid uit de periode 2004-2008, toen er door de meeste gemeenten al werd gewerkt 'in de geest van' dat verdrag. Daarmee gaat de aandacht vooral uit naar de 14% van de gemeenten die zelf zegt geen beleid te hebben, of beleid van voor 2004.

Echter, ook het gegeven dat 14% van de gemeenten geen of sterk verouderd archeologiebeleid kent, hoeft nog niet te betekenen dat die gemeenten niet goed met archeologische waarden omgaan. 75% van de gemeenten heeft een structuurvisie waarin cultuurhistorie is opgenomen en 81% van de gemeenten houdt binnen bestemmingsplannen rekening met archeologie.

Het hebben van een gemeentelijk archeologiebeleid is niet wettelijk verplicht. In de komende jaren zal bovendien ten gevolge van de Omgevingswet het belang van de gemeentelijke omgevingsvisie toenemen. Erfgoed is daarbinnen een verplicht onderdeel en dat zorgt voor een extra waarborg.

3

Als actueel beleid volgens uw ministerie zowel dient als waarborg voor het beheer van het erfgoed, als een manier om verantwoording af te leggen en een visie uit te dragen, moeten we dan concluderen dat deze aspecten bij veel gemeenten onder druk staan? Zo ja, wat gaat u eraan doen? Zo nee, waarom niet?

Ik onderschrijf het belang van goed beleid en neem om die reden de uitkomsten van de monitor van de Erfgoedinspectie serieus. Het is goed dat de erfgoedinspectie aan alle gemeenten die hebben deelgenomen aan de monitor (respons 97%) een individueel rapport heeft gestuurd. Het is aan het lokaal

bestuur om dit rapport te bespreken en daar waar nodig actie te ondernemen. De provincies oefenen het interbestuurlijk toezicht uit. Ik volg dit alles vanuit mijn systeemverantwoordelijkheid.

Onze referentie
5191277

Ten aanzien van het laatste kan ik u melden dat ik, in aanvulling op het onderzoek van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties naar het interbestuurlijk toezicht door provincies, aan de Erfgoedinspectie heb gevraagd om in kaart te brengen hoe het toezicht op monumenten en archeologie per provincie is ingericht. Deze gegevens kunnen als input dienen voor de met IPO en VNG afgesproken modernisering van het toezicht in algemene zin.

4

Wat vindt u ervan dat een kwart van de gemeenten zegt niet te beschikken over voldoende personeel om haar taakvoering archeologie uit te voeren? Welke acties gaat u ondernemen?

Het is belangrijk om voldoende capaciteit te hebben voor de taakuitvoering archeologie. Dat gemeenten soms zelf onvoldoende personeel in huis hebben wil echter niet zeggen dat er geen goede omgang met archeologische waarden plaats vindt. Het kan ook zo zijn dat een gemeente capaciteit inhuurt vanuit de markt of inkoopt bij regionale diensten.

5

Wat vindt u ervan dat ruim een derde van de gemeenten aangeeft dat er onvoldoende wordt samengewerkt met andere gemeenten op het gebied van archeologie? Welke acties gaat u ondernemen?

Het is echter aan gemeenten om te bepalen of zij willen samenwerken om een bepaald doel te bereiken. Het ontbreken van samenwerking betekent niet per sé dat niet goed met archeologische waarden wordt omgegaan. Dit kan ook op een andere manier georganiseerd zijn.

6

Hoe kan het dat nog geen 20% van de gemeenten aangeeft dat vondstmeldingen zijn aangegeven bij de rijksdienst? Hoe interpreteert u dit? Welke acties gaat u ondernemen?

Het is gelukkig niet zo dat de overige 80% ten onrechte niet gemelde vondsten bevat. De verklaring is dat in de categorie "onbekend of niet van toepassing" (71%) diverse zaken zijn samengenomen:

- 23% onbekend of er vondstmeldingen zijn gedaan
- 41% niet van toepassing omdat er geen vondstmeldingen zijn gedaan
- 8% wel vondstmeldingen gedaan maar onbekend of/hoe deze geregistreerd zijn.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is desalniettemin op diverse manieren bezig om het doen van vondstmeldingen laagdrempeliger te maken. Er komt een vondstmeldingsapp beschikbaar. Ook wordt er nauw samengewerkt met het PAN-netwerk (Portable Antiquities of the Netherlands), dat zich richt op vondstmeldingen die gedaan worden door metaaldetectoramateurs. Ook wordt in overleg met bestaande gemeentelijke en provinciale meldpunten bekeken hoe vondstmeldingen verder gestroomlijnd kunnen worden.

7

Hoe kan het dat 41% van de gemeenten aangeeft niet of niet in alle gevallen toezicht te houden op de naleving van de archeologische voorschriften? Welke acties gaat u ondernemen?

Volgens de monitorgegevens van de Erfgoedinspectie geeft 73% van de gemeenten aan dat zij in de meerderheid van alle gevallen toezicht uitoefent op de naleving van archeologische voorschriften bij een omgevingsvergunning; 7% doet dit in een minderheid van de gevallen; 3% doet dit in het geheel niet en van 17% is het onbekend.

8

Wat vindt u ervan dat meer dan een derde van de gemeenten onvoldoende personeel beschikbaar heeft voor de taakuitvoering op het gebied van (rijks)monumenten en/of beschermde stads- en dorpsgezichten? Welke acties gaat u ondernemen?

Het wel of niet hebben van voldoende personeel, hoe belangrijk ook, wil niet zeggen dat er geen goede omgang met monumentale waarden plaats vindt. Voorop gesteld is dat er dagelijks bij veel gemeenten met veel inzet en betrokkenheid wordt gewerkt. De Federatie Grote Monumentengemeenten ondersteunt gemeenten hierbij door uitwisseling van kennis en expertise te stimuleren.

9

Wat vindt u ervan dat ruim een derde van de gemeenten aangeeft dat er onvoldoende wordt samengewerkt met andere gemeenten op het gebied van (rijks)monumenten en/of beschermde stads- en dorpsgezichten? Welke acties gaat u ondernemen?

Het is aan gemeenten om te bepalen of zij willen samenwerken om een bepaald doel te bereiken. Het ontbreken van samenwerking betekent niet dat er niet goed met monumentale waarden wordt omgegaan.

10

Hoe kan het dat 54% van de gemeenten aangeeft bij restauraties of wijzigingen van rijksmonumenten niet of niet in alle gevallen toezicht te houden op de naleving van de voorschriften? Welke acties gaat u ondernemen?

Volgens de monitor van de Erfgoedinspectie houdt 60% van de gemeenten meestal of (bijna) altijd toezicht met voldoende deskundigheid; 23% houdt soms toezicht met voldoende deskundigheid of meestal toezicht met beperkte deskundigheid; 9% houdt geen of soms toezicht en 8% is onbekend.

11

Hoe kan het dat ten opzichte van de vorige Monitor erfgoedinspectie gemeenten en archeologie er niet of nauwelijks verbeteringen zijn opgetreden in hoe gemeenten hun taken op het gebied van archeologie en monumenten uitvoeren? 3)

Het is lastig hier een waardering aan te verbinden omdat, zoals hierboven aangegeven, veel van de scores niet hoeven te betekenen dat er ook zaken verkeerd gaan. Bovendien zijn er ook scores, zoals ten aanzien van bestemmingsplannen, die juist tot tevredenheid stemmen.

12

Waarom stelt uw ministerie gemeenten in deze monitor weer de vraag of zij voldoende personeel hebben, wanneer u zelf in beantwoording op Kamervragen over de vorige monitor heeft aangegeven dit niet relevant te vinden en niets te willen doen aan het gebrek aan personeel? 4)

De monitor dient ook om over langere termijn vergelijkbare gegevens te vergaren. In mijn beantwoording van 1 maart 2018 heb ik aangegeven dat als een gemeente geen eigen personeel beschikbaar heeft, dat niet hoeft te betekenen dat de taakuitvoering in het geding komt, omdat zij dit ook op andere wijze kunnen organiseren, bijvoorbeeld via inhuur of uitbesteding.

13

Bent u nog steeds van mening dat gemeenten voldoende toegerust zijn om hun taken op het gebied van archeologie uit te voeren? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Het algemene beeld is voor mij niet veranderd. Wel heeft het interbestuurlijk toezicht door provincies mijn bijzondere aandacht (zie antwoord 3). Ook sterken de uitkomsten van de monitor van de Erfgoedinspectie mij erin dat het goed is dat we een aantal acties reeds in gang hebben gezet (zie antwoord 14).

14

Zijn de in de beantwoording van eerdere Kamervragen aangekondigde acties om via uw rijksdienst gemeenten beter te ondersteunen bij de vergunningverlening en handhaving op het gebied van archeologie uitgevoerd? Zo ja, wat zijn de resultaten? Zo nee, waarom niet?

Zoals in mijn beantwoording van de eerdere Kamervragen is aangekondigd, zijn in de afgelopen jaren door de RCE instrumenten ontwikkeld die gemeenten kunnen gebruiken om hun handhaving vorm te geven. Deze zijn beschikbaar via <https://archeologieinnederland.nl/preventieen-handhaving>. Over de inzet van deze instrumenten is recent gesproken met het Convent van Gemeentelijke Archeologen (CGA). De aangekondigde casusonderzoeken worden op dit moment voorbereid. Deze verdiepende onderzoeken naar archeologische casussen, waarover om wat voor reden dan ook discussie ontstond bij de betrokken partijen, voer ik samen met het CGA uit. De in 2017 met mijn steun opgerichte arbitrage instelling Arbitrarch is hierbij betrokken.

Ook wordt er door de RCE binnen het programma "Kennis voor Archeologie" een aantal acties uitgevoerd dat de gemeenten gaat ondersteunen bij de uitvoering van hun taken op het gebied van archeologie, zoals betere informatie voor het maken van verwachtingskaarten en een overzicht van gemeentelijke erfgoedkaarten. Verder ondersteun ik een initiatief van zeven bedrijven die samen met gemeenten werken aan een protocol voor het opstellen van verwachtingskaarten.

15

Bent u bereid met een actieplan te komen om te zorgen dat de (archeologische) monumentenzorg in Nederland verbetert?

Onze referentie

5191277

Ik zie geen aanleiding voor een actieplan. In het kader van Erfgoed telt heb ik reeds, samen met het veld, een analyse gemaakt van knelpunten in de (archeologische) monumentenzorg. Dit heeft geleid tot een reeks aan maatregelen en investeringen op het gebied van publieksbereik en de instandhouding van monumenten, als ook ten aanzien van de rol van erfgoed bij de transitie in de leefomgeving. In totaal is hiermee 325 miljoen euro gemoeid.

- 1) <https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/nieuws/archeologie-bij-gemeenten-ondergeschoven-kindje.9606217.lynkx>
- 2) <https://www.binnenlandsbestuur.nl/Uploads/2019/1/Monitor-Erfgoedinspectie-gemeenten-monumenten-en-archeologie-2017-2018--benchmark-.pdf>
- 3) <https://www.erfgoedinspectie.nl/publicaties/publicatie/2018/01/13/monitor-erfgoedinspectie-monumenten-en-archeologie-2015-2016-benchmark-gemeenten>
- 4) <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/03/01/beantwoording-kamervragen-over-toezicht-en-handhaving-archeologie>